

Když je foťák Kamarád: Firma bratří Bradáčů přišla s předchůdcem slavných Flexaretů

K menším československým výrobcům fotografických přístrojů patřila ve třicátých letech minulého století i firma Bratři Bradáčové. Mnoho fotoaparátů nevytvořila, šlo ale o přímé předchůdce slavných Flexaretů. Úspěšná byla hned první dvouoká zrcadlovka s názvem Kamarád

■ 28.12.2022 - [Robert Šimek](#)

Sada populárních dvouokých zrcadlovek Kamarád z produkce firmy bratří Bradáčů. (foto: Robert Šimek - se souhlasem k publikování)

Celá šedesátá a sedmdesátá léta 19. století se vyznačovala dynamickým rozvojem výroby všech možných optických zařízení. Díky vynálezům daguerrotypie a především fotografie začaly vedle dalekohledů či mikroskopů vznikat i různé fotografické přístroje, na které se později někteří výrobci specializovali.

V českých zemích vyráběli na přelomu 19. a 20. století fotografické přístroje čtyři podnikatelé: **Bernard Goldwein, Josef Vojta, Tomáš Loukota a Alois Kreidl**. Po nich následovali další, kteří pokračovali v tovární produkci už modernějších modelů. Ve dvacátých a třicátých letech to byly zejména firmy **Václava Koláře, Václava Kouly, Odon Keyzlara, Emila Birnbauma** a také podnik, který založili **Jan a Jindřich Bradáčové**.

Z Prahy do Hovorčovic

Bratři Bradáčové se narodili ve Vídni: Jan roku 1906, Jindřich o dva roky později. Oba měli technické nadání, od mládí se proto věnovali konstrukci různých strojů. **Zpočátku jako amatéři, roku 1926 se ale přestěhovali do Prahy, kde založili závod přesné mechaniky s názvem *Synchrone*. Zpočátku byli jedinými zaměstnanci a v malé dílně vyráběli drobné optické přístroje.** Firma se ovšem postupně rozrůstala a vedle lékařského zařízení se začala specializovat na kinematografické stroje a promítací kamery pro 35milimetrové filmy. Brzy se zařadila k tuzemské špičce a její přístroj **Evroplex** si získal velkou oblibu. Jediným problémem bylo, že šlo o poměrně robustní výrobek, který se příliš nehodil pro malá a střední kina.

Povzbuzeni rostoucím počtem zakázek začali Bradáčové hledat vhodnější prostory, v nichž by mohli svá zařízení dále vyrábět. **Volba nakonec padla na středočeské Hovorčovice, vzdálené zhruba 10 kilometrů severovýchodně od Prahy. Firma si zde roku 1934 pronajala výrobní halu, k níž později přistavěla ještě dvě další.** Zároveň se změnil název podniku, který nově zněl *Bratři Bradáčové*. Jan Bradáč přitom jakožto ředitel a hlavní konstruktér někdy vystupoval jen pod svým jménem. Oficiální sídlo firmy nadále zůstávalo v Praze, výrobky tedy vedle loga *BB* často nesly označení *Bradáč Prague Czechoslovakia*.

V Hovorčovicích se podniku dařilo, zaměstnával řadu lidí z obce i okolí a bratři začali uvažovat o rozšíření výrobního programu. Oba byli vášnivými fotoamatéry, od roku 1936 proto postupně uvedli na trh pět typů originálně řešených fotoaparátů.

Úspěšná prvotina

První přístroj z dílny Bradáčových získal název **Kamarád**. Byla to celokovová dvouoká zrcadlovka na svitkový film 6 x 6 centimetrů. Podle dobové reklamy šlo o zrcadlovou komoru se dvěma objektivy, u které je „*technická a optická dokonalost spojena s krásným tvarem*“. Základní objektiv Bellar, vyráběný v drážďanské optické továrně Ernst Ludwig-Werke, měl ohniskovou vzdálenost 7,5 centimetru. Fotoaparát byl vybavený zaostřovacím šroubem, umístěným na přední straně pod objektivem, a samočinně se otevírajícím světlíkem s vestavěnou lupou.

Horní objektiv umožňoval „*nejpřesnější zaostřování, přičemž šlo pozorovati a kontrolovati obraz i při snímku samém*“. Ve světlíku byl pak vidět „*zářivě jasný obraz v plném rozměru*“ a dle reklamy se i začátečníkovi měly podařit už první snímky.

Obsluha celého přístroje měla být co nejjednodušší. Přetáčení filmu bylo automatické, přičemž nechtěnému převinutí bránila zajišťovací západka. Jak uváděla dobová inzerce, „*Prostým stisknutím knoflíku se samočinně uvolní jen taková délka filmu, již je zapotřebí pro příští snímek. Toto zařízení tak umožňuje dělati velmi rychle snímek za snímek*.“

Ačkoliv se jednalo o první fotografický přístroj firmy, získal si výbornou pověst nejen v Československu, ale i v zahraničí. Vyvážel se například do Holandska, Švédska, Belgie, Anglie, Itálie, Spojených států, Kanady nebo Mexika. Byl dokonce tak oblíbený, že podnik nestíhal uspokojit všechny žadatele a musel některé odmítat. Cena fotoaparátu se roku 1936 pohybovala mezi 1 200 a 1 500 korunami včetně kožené brašny. Již v následujícím roce představila firma inovovaný model **Kamarád vzor II**, který se ovšem lišil jen v pěti drobných detailech – například ve štítku na horní ploše hledáčku nebo v jiném typu krytu mezi objektivy.

KAMARÁD 6x6 cm

jest zrcadlová komora se dvěma objektivy, vyrobená v Československu, u které technická a optická dokonalost je spojena s krásným tvarem.

Vyrábějí se 2 provedení:

VZOR I. má zaostřování s pomocí šroubu, spojeného 4 šnekovými závity.

VZOR II. je chromovaný, vybaven objektivem o světelnosti 1:2,9 nebo 1:4,5, Compurem se samo-spouští, s frontálním zaostřením spojeným vazbou (patent přihlášen) a s počítadlem spojeným samočinným zajišťováním filmu.

Horní objektiv Kamaráda umožňuje nejpřesnější zaostřování na matnici, při čemž lze pozorovati a kontrolovati obraz i při snímku samém. Ve světlíku vidíme zářivě jasný obraz v plném rozměru. Díky těmto výhodám se podaří i začátečníkovi již první snímky. Obsluha celého přístroje je co nejjednodušší — skoro samočinná. Přístroj je totiž vybaven samočinným zajišťováním filmu, což vylučuje přetočení filmového políčka. Odpadá proto zdoluhavé hledání a kontrola čísel. Prostým stisknutím knoflíku se samočinně uvolní jen taková délka filmu, již je zapotřebí pro příští snímek. Toto zařízení umožňuje dělati velmi rychle snímek za snímek.

Pro navijení filmového pásu lze však zajišťovací zařízení vyhnouti. Nad měřicím vzdáleností jest umístěna tabulka pro hloubku kresby, která nám ukazuje hloubku kresby nejen pro nařízenou clonu, ale také pro kteroukoli jinou.

CENY:

VZOR I s objektivem Bellar 1:3,9, f=75 mm, Compur	Kč 1170.—
VZOR II s objektivem Trioplan 1:2,9, f=75 mm, Compur-samospoušť Kč 1395.—	
s objektivem Trioplan 1:4,5, f=75 mm, Compur-samospoušť Kč 1194.—	
s objektivem Viktor 1:4,5, f=75 mm, Compur-samospoušť Kč 1080.—	
Compur Rapid přírůžka	Kč 126.—
Spec. žlutý filtr D I, II nebo III	Kč 40.—
Spec. zelený filtr	Kč 54.—
Spec. červený filtr	Kč 60.—
Speciální sadačka čoček pro snímky na blízko:	
od 1 m — 50 cm	Kč 120.—
od 50 cm — 33 cm	Kč 120.—
Pohotovostní brašna	Kč 85.—

55

Výhodná spolupráce

Vzhledem k velké domácí i zahraniční konkurenci byla pro úspěch firmy klíčová propagace v médiích a prezentace na různých veletrzích a výstavách. Obchodní zastoupení značky měla na starost pražská firma *Bedřich Kuh*, která v Československu zastupovala například drážďanskou firmu *Mimosa* nebo berlínské společnosti *Foth & Co.* a *Fotofex-Kameras*. V portfoliu přitom měla i řadu pomůcek pro fotoamatéry, třeba přenosné reflektory *Matélux* nebo zaostřovací film *Exakt*.

S Bedřichem Kuhem začali Bradáčové spolupracovat hned v září roku 1936, jak dokládá inzerce z *Časopisu turistů*, v níž „uvádějí *Fotodílňu Jan Bradáč Hovorčovice s firmou Bedřich Kuh, která převzala světový prodej, první československý zrcadlový fotopřístroj Kamarád poprvé na Pražský veletrh*“.

V magazínu *Letem světem* z téhož roku pak stojí: „*Kamarád, nová čsl. zrcadlovka 6 x 6 cm je šťastným tahem firmy J. Bradáč a věříme, že hlavní její zástupce u nás, firma Bedřich Kuh, Praha I, U Radnice 11, postará se o značné její rozšíření.*“ A úspěšnou spolupráci potvrzuje i *Pestrý týden* z následujícího roku, ve kterém inzerce hlásá: „*Světový úspěch čs. zrcadlovky Kamarád, zbaví vás rozpaků při volbě vašeho fotopřístroje.*“

Po prvních dvou modelech následoval roku 1937 třetí s označením **Kamarád M II**. Měl nový objektiv od firmy Hugo Mayer z německého Görlitzu (Zhořelce) a řadu doplňků, například barevné filtry nebo předsádkové čočky. Jeho cena se pohybovala podle typu závěrky od 1 279 do 1 600 korun včetně brašny. **Pro exportní účely byl označován také německým nápisem *Kamerad* nebo anglickým *Companion (Společník)*.**

Autoflex a Flexette

Opravdovou novinkou se ale stal teprve fotoaparát **Autoflex**, který bratři Bradáčové představili roku 1938. **Tato precizně zpracovaná zrcadlovka se mohla pochlubit hned několika technickými vymoženostmi, jednou z nich byl zcela samočinný posun filmu. Uživatele potěšila i lehce ovladatelná spoušť a možnost několikanásobného osvitu jednoho okénka.** Oba objektivy (jak hledáčkový, tak pracovní) byly shodné a daly se v případě poškození zaměnit. Cena fotoaparátu se pohybovala od 1 240 do 1 440 korun a bylo možné si k němu dokoupit barevné filtry nebo sluneční clonu.

Autoflex byl přes všechny vymoženosti určený spíše pro vyspělejší fotoamatéry. Firma proto současně s ním přišla ještě s dalším modelem s názvem **Flexette**. Ten byl označován jako „lidový fotografický přístroj“ a zákazníci si ho velmi oblíbili, protože za nižší cenu splňoval vysoké technické požadavky.

Vyznačoval se kvalitním provedením, značkovou optikou i spolehlivě pracující závěrkou. Lehce exponující spoušť,

umístěná na spodní straně fotoaparátu, měla ochranu proti rozhýbání obrazu. Světlík s lupou a průhledným hledáčkem umožňoval pohodlné snímání z výše oka, k zaostřování sloužila otočná ohruba pracovního objektivu. Cena přístroje se v roce 1938 pohybovala od 740 do 866 korun.

Právě Flexette je považován za vrchol produkce firmy bratří Bradáčů. Ve své době neměl na československém trhu konkurenci a stejně jako modely *Kamarád* či *Autoflex* se hojně vyvážel i do zahraničí. S nástupem nacismu se ale situace změnila. Bradáčové se ještě do konce roku 1938 rozhodli výrobu fotoaparátů ukončit a v březnu 1939 prodali své patenty za 987 000 korun přerovské firmě *Optikotechna*. Nadále se pak věnovali už jen produkci kinostrojů a promítacích kamer.

Stěhování do Přerova

Optikotechna byla ve třicátých letech největším optickým závodem v Československu. Založil ji roku 1933 stavební podnikatel **Alois Beneš** a zabývala se hlavně výrobou objektivů a zvětšovacích přístrojů. Hned v roce 1934 vznikla v podniku vlastní konstrukční kancelář a začala například výroba speciálního zařízení pro telefonní ústředny. **Vývoz směřoval do Itálie, USA, Anglie, Švédska, Norska, Argentiny, Íránu i na Nový Zéland. S rostoucí produkcí přestávaly stačit původní prostory, firma se proto roku 1935 organizačně včlenila do brněnské Zbrojovky a v následujícím roce začala v Přerově stavět nový moderně vybavený závod.**

Na přelomu let 1938 a 1939 podnik převzal veškerou produkci fotoaparátů firmy Bratři Bradáčové. Několik měsíců pokračoval ve výrobě přístrojů *Autoflex* a *Flexette*, zároveň ale připravoval jejich inovaci. Z jednoduššího modelu *Flexette* vznikl ještě do konce roku 1939 téměř totožný přístroj ***Flexaret I***, který se stal základem populárních a úspěšných zrcadlovek ***Flexaret II, III*** a dalších. Přístroj *Autoflex* konstruktéři *Optikotechny* později také vylepšili a dali mu název ***Optiflex I*** a později ***Optiflex II***.

TIP: [Ze špiónské síně slávy: Československý fotoaparát Mikroma a pistole ČZ-75](#)

Během druhé světové války byl podnik přejmenován na ***Hermann Goering Optische Verzeuge*** a musel dodávat vojenské optické přístroje pro německou armádu. Šlo především o binokulární dalekohledy, puškohledy, periskopy, zaměřovače a dálkoměry. Roku 1946 pak byla firma znárodněna a stala se základem národního podniku ***Meopta Přerov***.

V přerovské *Meoptě*, která v padesátých a šedesátých letech patřila k předním světovým producentům kinoprojektorů a fotoaparátů, skončila výroba fotografických přístrojů roku 1971. Dnešní akciová společnost se věnuje výrobě různých optických zařízení, především dalekohledů.

■ Témata

[fotografie](#) [tradice](#) [Československo](#) [první republika](#)

Zdroj textu: [Živá historie](#)

Zdroj fotografií: Robert Šimek (se souhlasem k publikování)